

הפקולטה למדעי הרוח והחברה
התוכנית ללימודי מגדר

חברה ומגדר (תשפ"ב 2021-2022)

קורס חובה לתואר ראשון

ד"ר יעל חסון

אימייל: yaelhasson77@gmail.com

מתרגלת: גב' רותם לוי הימן

אימייל: rotemslp@gmail.com

הרצאה: יום שלישי 11:45-15:10, כיתה: בנין 90 חדר 242

תרגול: יום שלישי 17:00-16:00, כיתה: בנין 90 חדר 138

שעת קבלה בתאום מראש

על הקורס:

בקורס נבחן כיצד הקטגוריה של "מגדר" מסייעת בנייתו והבנה של סוגיות חברתיות מרכזיות. חקר מקומו של המגדר בהבנת החברה יעשה באמצעות שימוש בגישות ופרספקטיבות פמיניסטיות מגוונות, תוך דגש על קיומן של נקודות מבט ודרכים למחשבה פמיניסטית אלטרנטיביות ואף מנוגדות. מגדר אינה קטגוריה שמופיעה במנותק מקטגוריות אחרות ולכן, בקורס נבחן גם את נקודות המפגש שבין מגדר, גזע, אתניות, לאום ומעמד בארגון הסדר החברתי.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה; השתתפות פעילה בשיעורים; קריאה של הפריטים הביבליוגרפיים כמפורט בסילבוס (לפני השיעור!); הגשת המטלות.

מבנה הציון:

נוכחות בהרצאות ובתרגולים והשתתפות פעילה בדיונים - 10%

רפרט - 20%

מטלת אמצע (סוף סמסטר א) - 30%

מטלה מסכמת 40%

סה"כ - 100%

התאמות לסטודנטים/יות עם מוגבלויות

אם את/ה רואה עצמך כמי שזקוק/ה להתאמה בשל מוגבלות, אנא יידע/י אותי בהקדם. ניתן להתאים חלק ממרכיבי הקורס וביניהם המטלות, הדיונים והאופן שבו יתקיימו השיעורים כדי להקל על השתתפותך והתקדמותך. ברגע שתעדכני אותי בנוגע לצרכיך נוכל לפנות אל מרכז התמיכה לסטודנטים עם מוגבלויות

בדיקנט הסטודנטים כדי ליצור תנאי למידה הולמים שיאפשרו לך הצלחה תוך שמירה על פרטיות מלאה. להלן כתובת האתר של המרכז:

http://in.bgu.ac.il/Dekanat/Pages/support_center.aspx

הנחיות להשתתפות בקורס

על מנת לאפשר אווירת למידה נעימה אנא הקפידו להגיע לשיעור בזמן, להתעדכן בקריאת חומרי הרקע ולהשתתף בדיונים. במהלך הדיונים, יש להקפיד על שיח מכבד ולהימנע מגילויים של חוסר סובלנות ומהערות שיש בהן התייחסות גזענית או פוגענית למגדר, לאום, נטייה מינית, דת או השתייכות פוליטית.

נושאי הקורס ורשימת קריאה

להלן רשימת נושאי השיעורים ופרטי הקריאה הנדרשים. יתכנו שינויים בפרטי הקריאה במהלך הסמסטר בהתאם לדיונים ולסוגיות שיעלו במפגשים.

1. מבוא ומושגים מרכזיים

הרצוג, חנה. 2009. "במבחן הזמן: מבט ביקורתי על גלגולו של השיח על מגדר". עיונים בשפה וחברה, 2009, 1 (2) 10-30.

וולך סקוט, ג'ואן. 1986 (2006). "מגדר: קטגוריה שימושית לניתוח היסטורי". בתוך: באום, דלית ואח'. ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד סדרת מגדרים, ע' 327-356.

2. כינון המגדר: היבטים היסטוריים וסוציולוגיים

אורטנר, שרי. 2007. האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע לתרבות? בתוך ניצה ינאי ואחרות (עורכות) דרכים לחשיבה פמיניסטית: מקראה (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2007), 25-45.

West, Candace, and Don H Zimmerman. 1987. "Doing Gender". *Gender & Society* 1(2): 125-51.

3. אמהות ואזרחות

ברקוביץ, ניצה. 1999. "אשת חיל מי ימצא? נשים ואזרחות בישראל. סוציולוגיה ישראלית, ב, 277-318.

הרבסט, ענת. 2010. "שיח 'אמהי-לאומי' מול שיח ה'נצלניות' – מחאת האמהות החד הוריות – 2003". בתוך חנה כץ וארז צפדיה (עורכים) *מדינה מפקירה מדינה משגיחה*. רסלינג: תל-אביב עמ' 211-232.

דונת, אורנה. 2010. פרו-נטליזם סדוק: נרטיבים של הולדה ואי-הולדה בישראל. סוציולוגיה ישראלית, י"א: 417-432.

4. משפחה ופיריון

פוגל ביז'אוי, סילביה. 2020. האישי, הלאומי, הגלובלי – מבט עכשווי על משפחות בישראל. מאזני משפט, יג' תש"פ.

גולדין, סיגל. 2008. "טכנולוגיות של אושר: ניהול פיריון במדינת רווחה מעודדת ילודה". בתוך יוסי יונה ואדריאנה קמפ (עורכים), *פערי אזרחות: הגירה פיריון וזהות בישראל*, ירושלים ותלך אביב: מכון ון ליר בירושלים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 167-206.

5. בריאות, רפואה ומגדר

לייסנר אומי. (2011) (תשע"א). האם הרפואה המגדרית טובה לנשים? המשפט, טז, 481 – 523.

דאוד, ניהאיה. (2010). "חסמים לקידום בריאות בקרב נשים ערביות בישראל". בתוך נשים פלסטיניות בישראל. זהות יחסי כוח והתמודדות בעריכת סראב אבו-רביעה-קוידר ונעמי וינר-לוי. עמ' 81 – 102. ירושלים: הוצאת מכון ון ליר.

אתר נשים לגופן: רפואה מודעת מין ומגדר

6. גוף ומגדר: השמנה והפרעות אכילה

תירוש, יופי. 2008. להתיר את הקשירה הפנימית: כתיבה על הגוף השמן בתרבות של רזון. תיאוריה וביקורת, 228-242.

גולדין, סיגל. 2002. מופעי הגוף הכחוש: הערות על ההיסטוריה החברתית של נראותו. זמנים, ג 78: 36-48.

7. לימודי מוגבלות ומגדר

המר, גילי. 2017. נשים עיוורות רואות מגדר: טקטיקות פרשניות במרחב הצריכה. בתוך: בתוך: ר. ברייר-גארב, ד. אולמרט, א. קזין וי. תירוש (עורכות) קפיטליזם ומגדר: סוגיות פמיניסטיות בתרבות השוק. הוצאת מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. ע' 208-231.

אייל, חדוה, דליה זק"ש, אסנת יחזקאל-להט ואורנה רוני. 2015. "הקול השקוף": נשים מדברות על מוגבלות ופמיניזם", עיונים בשפה וחברה 7 (1-2): 163-183.

8. אלימות מגדרית

סבירסקי, ברברה. 1984. בנות חוה בנות לילית: על חיי נשים בישראל. פרקים 1-2. הוצאת המין השני, ע' 19-39.

אפי זיו, טראומה עיקשת, 2012 מפתח, 55-74.

קריגל, קרני ופלד, עינת. 2016. "הנתיב המוביל מתלות לעצמאות כלכלית בקרב נשים נפגעות אלימות בן זוג: רקע תיאורטי, חסמים ועקרונות פעולה". ביטחון סוציאלי, 99: 63-93.

9. מגדר ופוליטיקה

הרצוג, חנה. 1999. "נשים בפוליטיקה ופוליטיקה של נשים" בתוך דפנה יזרעאלי ואחרות. מין, מיגדר, פוליטיקה. תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד, עמ' 307-355.

הלפרין-קדרי, רות. 2006. "שוויון זכויות...בלי הבדל...מין": נשים, משפט ושינוי חברתי בישראל". תרבות דמוקרטית, 10: 163-187.

10. מגדר, מדיניות ציבורית ותקציבים

חסון, יעל וולריה סייגלשיפר. 2017. "לתוך הזרם המרכזי: הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות הכלכלית". בתוך: ר. ברייר-גארב, ד. אולמרט, א. קזין וי. תירוש (עורכות) קפיטליזם ומגדר: סוגיות פמיניסטיות בתרבות השוק. הוצאת מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. ע' 64-83.

11. חלוקת העבודה המגדרית: עבודה בשכר ולא בשכר

שטייר, חיה. 2005. קשרי הגומלין בין עבודה בשכר לעבודה במשפחה. סוציולוגיה ישראלית, ז (1): 143-160.

בנימין, אורלי. 2006. במורדות שוק העבודה: מסחור כוח עבודה נשי בישראל. תרבות דמוקרטית, 10(4): 98-66.

ברייר-גארב, רוני. 2020. "עבודות שקופות". מפתח, 100-79: 15.

רימלט, נויה ואיראן רנן-ברזילי. 2021. "נשים וגברים בעת קורונה: אי שוויון מגדרי בעת משבר". משפט וממשל, כרך כ"ד.

דגן-בוזגלו, נוגה ויעל חסון. תמונת מצב פערי שכר מגדריים, 2020. מרכז אדוה

צמרת, הגר ואחי. 2020. מדד המגדר 2020 אי שוויון מגדרי בישראל. מכון ון ליר בירושלים.

12. מגדר וארגונים

ברקוביץ, ניצה. 2007. נשים וגברים של הארגון - רוזאבת' קאנטר וייצור הנשיות והגבריות באמצעות ארגון העבודה. בתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית, בעריכת ניצה ינאי, תמר אלאור, אורלי לובין וחנה נווה. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 119-188.

13. מגדר, צבא ומיליטריזם

ששון לוי, אורנה. "חיילות בתפקידים 'גבריים': חתרנות בתוך דיכוי". בתוך: זהויות זהויות במדים: גבריות ונשיות בצבא הישראלי פרק חמישי. ירושלים: מאגנס והקיבוץ המאוחד.

ששון לוי, ארנה, יגיל לוי ועדנה לומסקי פדר. 2018. "גבריות וכיבוש בעדויות של שוברות שתיקה" בתוך ששון לוי, אורנה ועדנה לומסקי-פדר (עורכות). מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי ירושלים: הוצאת מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד. ע' 417-397.

14. מגדר ומחאה

הלמן, שרה, רפפורט, תמר. 1997. 'אלה נשים אשכנזיות, לבד, זונות של ערבים, לא מאמינות באלוהים, ולא אוהבות את ארץ-ישראל': נשים בשחור' ואתגור הסדר החברתי". תיאוריה וביקורת, 10: 175-192.

וילמובסקי, ענבל. 2013. מהרחוב המוגדר למרחב הווירטואלי ובחזרה: על הטרדות רחוב ועל אתר 'הכצעקתה'. בתוך היכן אני נמצאת? פרספקטיבות מגדריות על מרחב. תל אביב: הוצאת קרן אברט ומכללת בית ברל. (עמ' 349-313)

15. אתניות ומגדר: פמיניזם מזרחי בישראל

דהאן-כלב, הנרייט. 1999. פמיניזם בין מזרחיות לאשכנזיות, בתוך: מין, מיגדר, פוליטיקה, הקיבוץ המאוחד, תל אביב. ע' 266-217.

נעמן, יונית. 2006. ידוע שהתימניות חמות במיטה: 'על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרח, תיאוריה וביקורת, 28: 185-191.

דהאן-כלב הנרייט, 2021. הדור השלישי של הפמיניזם המזרחי: בועט, נוכח ולא מתנצל. טור באתר "שיחה מקומית".

אתר תנועת "שוברות קירות"

16. לאומיות ומגדר: פמיניזם פלסטיני בישראל ונשים פלסטיניות

אבורביעה-קווידר, סראב. 2017. "בין קנסות ודפוסית התנגדות" (פרק רביעי) בתוך: זהות מעמדית בהתהוות – פרופסיונליות פלסטיניות בנגב. הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית. ע' 105-49.

אבו-בקר, חאולה. 2015. 'התנועה הנשית-פמיניסטית הפלסטינית בתוך ישראל', אריג' סבאג' חורי ונאדים רוחאנא (עורכים), הפלסטינים בישראל: עיונים בהיסטוריה, בפוליטיקה ובחברה. חיפה: מדא אלכרמל, המרכז הערבי למחקר חברתי-יישומי, 206-224.

17. פמיניזם חרדי

רידר-אינדורסקי, אסתי, ושאינן נראות: פמיניזם חרדי: המקרה של "לא נבחרות לא בוחרות" (חיפה: פרדס הוצאה לאור, 2018) עמ' 76-51.

18. מגדר ומיניות: לימודים קוויריים ופמיניזם לסבי

ריץ', אדריאן. 2007. הטרוסקסואליות כפוייה והקיום הלסבי, *ללמוד פמיניזם*, 165-189.

רוזין, יעל. 2013. לסביות לא גולשות לבדן במרחב הווירטואלי: חיברות במרחבי הרשת. בתוך היכן אני נמצאת? פרספקטיבות מגדריות על מרחב. תל אביב: הוצאת קרן אברט ומכללת בית ברל.

19. תרבות ומגדר

מאלווי, לורה. 2006. עונג חזותי וקולנוע נרטיבי. *ללמוד פמיניזם*, 118-133.

אלפנט, ליאור וטל דקל. 2018. "אקטיביזם פמיניסטי באמנות: דרכי פעולה חתרניות במרחב האמנותי-חברתי-פוליטי בישראל". *מגדר*, גיליון 5.